

Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya
Dowlad Goboleedka Galmudug
Wasaaradda Maaliyadda & Horumarinta Dhaqaalaha

Galmudug State
Ministry of Finance & Economic Development

جمهوريّة الصومال الفدرالية
حكومة إقليم جلمندج
وزارة المالية وتنمية الاقتصاد

Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka ee 2018

Waxaa uu dhaqangalayaa laga bilaabo

1 Jan 2019

Xeer-nidaamiyaha #1

**Sameyntha Qaab-dhismeedka Hay'adeed iyo Doorarka &
Mas'uuliyadaha Waax Kasta oo ka tirsan Wasaaradda Maaliyadda**

1. Awoodda & Hadafka

1.1 Xeer-nidaamiyahan waxaa la soo saarey iyada oo laga ambaqaadayo Qaybta 6aad, Faqradda 3aad, Qaybta 7aad iyo Qaybta 30aad, Faqradaaha 5aad iyo 6aad ee Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha, 2017. Xeer-nidaamiyahan waa “xeer la diidi karo” sida loogu qeexay Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha waxaana sida ay dhigeyso Qaybta 7aad uu marayaa muddo aan ka badneyn tobant (10) maalmood oo uu dib-u-eegis ku sameynayo Baarlamaanka.

1.2 Hadafka laga leeyahay xeer-nidaamiyahan waa in uu si kooban u sheego doorarka iyo mas’uuliyadaha waax kasta oo ka mid ah Wasaaradda Maaliyadda, taas oo ay la socoto in uu bixiyo jaantus muujinaya qaab-dhismeedka hay’adeed ee Wasaaradda (Faqradda 3.1 & Lifaaqa 1aad). Qaab-dhismeedku waxaa uu ku saleysan yahay hawlaha lagu cayimey Xeerka Baarlamaanku soo saarey ee lagu dhisay Wasaaradda Maaliyadda.

1.3 Xeer-nidaamiyaha loogama dan laha in uu si faahfaahsan u sheego waajibaadyada shaqaalaha waaxahaas la soo sheegey. Macluumaadkaa oo faahfaahsan waxaa lagu bixin doonaa tilmaanta qoran ee shaqada iyo bayaanka waajibaadka ee faahfaahsan ee jagooyinka muhiimka ah iyada oo ahdaafta laga leeyahayna ay yihii shaqo-qoris iyo shaqaaleyn.

2. Doorarka & Mas’uuliyadaha Hay’adda

2.1 Xafiiska Xoghayaha Joogtada ah

2.1.1 Xoghayaha Joogtada ah/*Permanent Secretary (PS)* waa Qofka Ugu Sarreeya Shaqaalaha Rayidka ah ee Dowladda ee Waaxda, isaga oo si toos ah u hoos tegeya Wasiirka marka ay timaaddo arrimaha la xiriira maamulka Wasaaradda. Doorka Xoghayaha Joogtada ah waxaa uu la xiriira dhinaca talo-siinta, hagidda iyo hoggaaminta siyaasadeed ee dhammaan Agaasime-Waaxeedyada iyo sidoo kale in uu noqdo cidda u qaabilsan gudbinta talada la xiriirta arrimaha maaliyadda ee loo gudbinayo Wasiirka iyo Golaha Wasiirrada iyo Wasaaradaha kale. Arrintan waxaa ay gaar ahaan muhiim tahay marka la diyaarinayo oo la soo bandhigayo miisaaniyad-sanadeedda iyo siyaasadda cashuuraha.

2.2 Waaxda Khasnadda

2.2.1 Waaxda Khasnaddu, oo uu madax u yahay Khasnajiga, waxaa ay mas’uul ka tahay dhammaan geeddi-socodyada maareynta maalyadeed, oo ay ka mid yihii diiwaangelinta dakhliga iyo ka-shaqeynta lacag-bixinta. Waaxdu waxaa ay sidoo kale bixisaa adeegyo maareynta lacagta kaashka ah la xiriira, waxaa ay kantarooshaa xisaabaha lacagta kaashka ah waxaana ay maareysaa Nidaamka Maareynta Macluumaadka Maaliyadeed/*the financial management information system (FMIS)*. Waxaa ay sidoo kale mas’uul ka tahay xisaab-celinta fulinta miisaaniyadda iyo warbixinnada maaliyadeed ee muhiimka ah ee Dowlad-goboleedka Galmudug oo ay u diyaariso Hantidhowrka Guud iyo guud ahaan muwaadiniinta. Khasnajiga, oo kaashanaya Wasiirka, aaya bixinaya habraacyo iyo geeddi-socodyo qoran oo tilmaamaya kharash-bixinta iyo dakhliga oo ay raacaan Wasaaradaha marka ay doonayaan lacag-bixin ku saleysan miisaaniyadda la ansaxiyey ama marka ay dakhli u ururinayaan Dowlad-goboleedka Galmudug.

2.2.2 Iyada oo la raacayo Qaybta 30aad, faqradaaha 5 & 6 ee Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha, 2017, Waaxda Khasnaddu waxaa ay hubineysaa in Waaxaha Maaliyadda (ama waaxaha qabta hawsha waaxda maaliyadda) ee dhammaan Wasaaradaha iyo Hay’adaha kale ay si buuxda ugu shaqeyyaan si waafaqsan Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha, 2017 iyo Xeer-nidaamiyeyasha iyo Tilmaamaha/Amarrada ka hooseeya ee Xeerka uu ka soo saaro

Wasiirka Maaliyadda. Waaxda Khasnadda waxaa ay tilmaan-bixin farsamo siin doontaa dhammaan Waaxaha Maaliyadda ee ka dhix sameysan Wasaaradaha iyo Hay'adaha Kale ee Dowlad-goboleedka Galmudug.

2.3 Waaxda Miisaaniyadda

2.3.1 Waaxda Miisaaniyadda waxaa ay ka mas'uul tahay in ay miisaaniyad-sanadeedda Dowlad-goboleedka Galmudug u diyaariso si waafaqsan siyaasadaha, geeddi-socodyada iyo habraacyada uu xeer-nidaamiye ku faafiyey Wasiirka Maaliyadda. Waaxdu waxaa ay sidoo kale maareysaa Buugga Miisaaniyad-Diyaarinta/*Budget Preparation Module (BPM)*. Qaybta isuduwidda miisaaniyadda ayaa ka mas'uul ah diyaarinta wareegtada hore ee miisaaniyadda ee Wasaaradaha looga codsanayo in ay soo gudbiyaan miisaaniyadahooda. Wareegtau waa in ay bixisa hagid la xiriirta xaaladda maaliyadeed (oo ay dad ku soo wagelisey qaybta lafagurista Dhaqaalaha Guud/*Macro-Fiscal unit*) ayna dejiyaa meelo aaney wasaaraduhu ka kor marin karin miisaaniyaddooda kuwaas oo ku dhisan arrimaha mudnaanta u leh Dowlad-goboleedka Galmudug iyo kheyraadka maaliyadeed ee la qiyaasayo in la helo. Tallaabooyinka iyo qiyaasaha la xiriira Dakhliga waxaa diyaarin doona Waaxda Kastamada iyo Cashuuraha si loogu daro soo-bandhigidda miisaaniyad-sanadeedda. Qaybaha Hawlgllada Miisaaniyadda waxaa loo qaabeeyey in ay baaritaan lagu lafagurayo soo-jeedimaha miisaaniyadda Wasaaradda iyo in ay ka-qaybqaataan geeddi-socodka miisaaniyad-diyaarinta. Waxaa ay sidoo kale diyaarin doonaan soo-jeedimo siyaasadeed oo uu tixgeliyo Wasiirka.

2.4 Waaxda Kastamada iyo Siyaasadd Cashuuraha Xuduudda

2.4.1 Waaxda Kastamada iyo Cashuuraha Xuduudda waxaa ay mas'uul ka tahay diyaarinta siyaasadDda cashuurta ee Dowlad-goboleedka Galmudug iyo Xeerarka lagamamaarmaanka ah ee la xiriira tallaabooyinka dakhli-kordhinta. Waxaa ay sidoo kale mas'uul ka tahay diyaarinta qiyaaso-sanadeedka dakhliga si ku fadhida shuruucda jirta, waxaana arrintan uu la tashi dhow kala yeelanaya Hay'adda Dakhli-ururinta iyo qaybta lafagurista Dhaqaalaha Guud (*Macro-Fiscal unit*). Hawlaha waxaa loo kala qaybinaya tallaabooyinka Kastamada iyo cashuuraha kale. Waaxdu waxaa ay sidoo kale ka talo-bixineysaa sida dakhliga loola wadaagayo Dowladda Federaalka ee Soomaaliya iyo xiriirada dakhliga guud ee ka dhixeyya dowladaha heerarka kala duwan.

2.5 Waaxda Tiknolojiyada Macluumaadka iyo War-isgaarsiinta (ICT)

2.5.1 Waaxda ICT waaxaa ay mas'uul ka tahay bixinta iyo joogteyn ta kombuyutarrada iyo internet-ka, kuwaas oo ay ka mid yihiin qalabka (*hardware*), barnaamijyada kombuyutarrada (*system software*), iskuxirkha (*networking*), tas-hiiilaadka *internet*-ka. Waxaa sidoo kale ay Maamule Hannaanka Kombuyutarrada (*System Administrator*) u ahaaneysaa barta internet-ka ee Wasaaradda Maaliyadda, FMIS, BPM, RMS iyo Buugga Maareynta Hantida (*Asset Management module*).

2.6 Waaxda Wax-soo-iibsiga Maamulka/Dowladda

2.6.1 Waaxda Wax-soo-iibsiga waxaa ay mas'uul ka tahay siyaasadaha wax-soo-iibsiga, dokumentiyada qandaraasyada iyo tilmaansiinta loo baahan yahay. Waaxdan waxaa ay sidoo kale bixisa korjoogteyn ta hawla wax-soo-iibsiga iyo hababka xallinta khilaafaadka ee loo baahan yahay. Bilowga hore Waaxda Wax-soo-iibsiga Maamulka/Dowlada waxaa ay qaadeysaa mas'uuliyadda dhammaan wax-soo-iibsiga iyo wax-soo-gadidda (meel dhexe laga maamulo) iyada oo mas'uul ka ah dhammaan Wasaaradaha/Waaxaha / Hay'adaha ilaa laga gaarayo waqtay karti dad ku filan ay Wasaaradaha/Waaxaha/Hay'aduhu u yeeshan in ay hawshaas qabtaan. Waaxdu waxaa ay sidoo kale mas'uul ka tahay maareynta Buugga Maareynta Hantida/*Asset Management Module (AMM)*.

2.7 Hay'adda Dakhli-ururinta

2.7.1 Hay'adda Dakhli-Ururinta waa hay'adda u qaabilسان ururinta cashuuraha lagu tilmaamey siyaasadaha ay dejisey Waaxda Kastamada iyo Siyaasadda Cashuuraha Xuduudda ee Wasaaradda Maaliyadda oo uu Xeerar Sharci ah u beddeley Baarlamaanka. Hay'addu waxaa ay mas'uul ka tahay maareynta Hannaanka Maareynta Dakhliga/*Revenue Management System (RMS)*. Hay'adda waxaa ay ugu dambeynta noqon doontaa mid weyn marka ay ballartaan hawlahaa diiwaangelinta cashuur-bixiyeyaasha, ka-shaqeynta cashuur-celinta iyo cashuur-ururinta inta ay kordhayso tirada cashuur-bixiyeyaasha iyo noocyada cashuuraha. Waqtiga ku habboon, ayaa la oggolaan karaa in la abuuro hay'ad madax-bannaan oo u qaabilسان Dakhli-ururinta, haseyeeshee siyaasadda cashuuraha waxaa mar walba dejin doonta Wasaaradda Maaliyadda.

2.8 Qaybta EAFS Unit

Qaybta Gacan-ka-siinta Ammaanada ee Dibadda Ka ah Hay'adda/*The External Assistance Fiduciary Section (EAFS)* waxaa ay mas'uul ka tahay qorsheynta, miisaaniyad-diyaarinta, joogteynta nidaamyada kantaroolka gudaha, ka-shaqyenta lacag-bixinta iyo ka-warbixinta dhammaan maaliyadsiinta u habboon mashruuca *the Recurrent Cost & Reform Financing (RCRF II)* iyo dhammaan maaliyadaha kale ee deeq-bixiyeyaal ay siiyan Dowlad-goboleedka Galmudug ee Soomaaliya. Waxaa loo abuurey si looga soo baxo shuruudda lagu helayo maaliyadsiinta barnaamijka RCRF. Waxaa sidoo kale la saadaalinayaa in qaybta ay qaadi doonto mas'uuliyyad kasta oo kale oo uu u xilsaaro Wasiirka Maaliyadda goortii ku habboon ee loo baahdo.

2.9 Qaybta Lafagurista Dhaqaalaha Guud (*Macro-Fiscal Unit*)

Qaybta Lafagurista Dhaqaalaha Guud, oo la tashaneysa Waaxda Miisaaniyadda, ayaa ka mas'uul ah sameynta qaabab guud ee dhaqaalaha iyo kharash-bixinta ee muddada dhewe ee miisaaniyadda, iyo soo-saarista warbixinno lafaguraya natijjooyinka maaliyadeed, iyo sidoo kale iyada oo lafaguris iyo saadaalin ku sameysa sida ay yihii dhaqaalaha guud iyo maaliyadda Dowlad-goboleedka Galmudug. Qaybtu waxaa ay dib-u-eegis ku sameyn doontaa sida ay ahayd xaaladda dhaqaale ee Dowlad-goboleedka Galmudug, iyada oo sida uu ahaan doono oddoroska dhaqaalaha guud siin doonta miisaaniyadda, iyada oo lafaguris ku sameyneysa saameynta is-beddellada maaliyadda ku yeelanayaan deegaanka dhaqaalaha guud iyo raadadka ay keenayaan is-beddellada lagu sameeyo siyaasadda maaliyadda – oo ay ka mid tahay raadka gargaarka horumarinta – uu ku leeyahay dhaqaalaha guud iyo koboca muddada fog. Qaybtu waxaa ay sidoo kale shaxo waqtigii loo baahnaa la helo iyo lafagurista sida ay ahayd xaaladda maaliyadeed ee hore waxaana ay soo saari doontaa saadaal maaliyadeed, waxaana ay ka-qaybqaadan doontaa shirarka maareynta lacagaha kaashka ah waxaana ay ku lug yeelan doontaa lafagurista sii-jiritaanka. Marka laga soo tago in ay si dhow ula shaqeyn doonto Waaxaha Khasnadda iyo Miisaaniyadda ee Wasaaradda Maaliyadda, Hay'adda Dakhli-Ururinta iyo Qaybta Lafagurista Dhaqaalaha Guud waxaa ay sidoo kale wada-shaqeyn la yeelanayaan qaybaha qorsheynta ee Wasaaradaha kale iyo La-hawlgalayaasha Horumarinta/Deeq-bixiyeyaasha si halkii ay ku habboon tahay ay ugala taliyaan arrimaha maaliyadda-guud iyo si ay wax ugu biirinayaan sameynta qaab guud oo kharash-gareynta muddada dhewe ah. Ugu dambeyntii, si waafaqsan Qaybta 13aad ee Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha, Qaybtu waxaa ay lafaguris ku sameyn doontaa raadka maalyadeed ee dhammaan is-beddellada la soo jeediyo in lagu sameeyo siyaasadda Dowlad-goboleedka waxaana ay Wasiirka iyo Xoghayaha Joogtada ah kala talineysaa waxyabaha ka dhalan kara ee is-beddellada siyaasadeed ay ku yeelan karaan qaabka muuqaalka guud ee maaliyadda.

2.10 Qaybta Hantidhowrka Gudaha

2.10.1 Doorka Qaybta Hantidhowrka Guduuh waa in uu bixiyo ballanqaad madax-bannaan oo dhexdhexaad ah oo uu Xoghayaha Joogtada ah ka siinayo taabogalnimada iyo hufnaanta qaababka guud ee maamul, halista iyo kantaroolka ee Wasaaradda, Waaxda iyo Hay'adda gudaheeda; in ay wax ku biiriso oo sii wanaajiyoo taabogalnimada iyo hufnaanta hawlgallada; in ay bixiso adeegyo latalin ah oo ay Wasaaradda Maaliyadda gacan kaga siineyso xaqlinta ujeeddooyinkeeda. Hawlaha Hantidhowrka Gudaha waxaa ay aasaasi ahaan soo hoosgelaya dib-u-eegista sida ay dad ugu filan yihiin iyo taabogalnimada maareynta halista, geeddi-socodyada kantaroolka gudaha iyo maamul ee Wasaaradda, Waaxda iyo Hay'adda gudaheeda. Siyaasado hawlgal iyo xeerar anshaxeed gaar ah ayaa loo dejinayaay iwaya oo la raacaya Tilmaan/Amar uu soo saaro Wasiirka Maaliyadda.

2.11 Qaybta Adeegyada Hay'adeed

2.11.1 Qaybta Adeegyada Hay'adeed waxaa ay maareysaa dhammaan hawlaha maamul ee Wasaaradda Maaliyadda, oo ay ka mid tahay maareynta shaqaalaha.

3 Qaab-dhismeedka Hay'adeed

3.1.1 Lifaaqa 1aad waxaa uu jaantus ahaan u sawirayaaa sida ay u dhisan yihiin dhammaan waaxaha iyo qaybaha ee Wasaaradda Maaliyadda, oo ay la socoto sida ay u kala sarreeyaan oo ay warbixinnada isu siiyaan.

4. Dhaqangalka

4.1 Xeer-nidaamiyahan waxaa loo txgelinaya in uu dhaqangaley taariikhda la soo saarey ee kor ku xusan.

Wasiirka Wasaaradda Maaliyadda Galmudug

Mudane: Saciid Siyaad Shirwac

LIFAAQA 1AAD –WASAARADDA MAALIYADDA IYO HAY’ADDA DAKHLIGA EE DOWLAD-GOBOLEEDKA GALMUDUG – QAAB-DHISMEEDKA HAY’ADEED

